95698

S.D.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI NO: 16
BİLİMSEL TOPLANTILAR NO: 6

# TÜRKİYE'DE YÜKSEK DİN EĞİTİMİNİN SORUNLARI, YENİDEN YAPILANMASI ve GELECEĞİ SEMPOZYUMU

## BİLDİRİLER - MÜZAKERELER

Türkiye Diyanet Vakfı
İslâm Araştırmaları Merkezi
Kütüphanesi

| | |
|---|---|
| Dem. No: | 95698 |
| Tas. No: | 377,8356 TÜR, Y |

**16-17 EKİM 2003**
**ISPARTA-2004**

**TERTİP HEYETİ**

**BAŞKAN**
Prof. Dr. Ekrem SARIKÇIOĞLU

**ÜYELER**
Doç. Dr. İsmail Hakkı GÖKSOY, Doç. Dr. Ramazan BUYRUKÇU,
Yrd. Doç. Dr. Saadettin ÖZDEMİR, Arş. Gör. Safinaz ASRİ

**ÇÖZÜMLEME**
A. Hümeyra ASLANTÜRK, İ. Latif HACINEBİOĞLU, Kemalettin TAŞ, Nejdet DURAK, Haluk SONGÜR, Galip TURCAN, A. Sıdıka OKTAY, Ali BULUT, Sevim ÖZDEMİR, A. Yılmaz SOYYER, M. Sadık AKDEMİR, Zahit KARAÇAM, H. Tevfik MARULCU, Bilal GÖKKIR, Bilal SAMBUR, Rıfat OKUDAN, Kamile ÜNLÜSOY, Ahmet YILDIRIM, Musa KOÇAR, Adem EFE

**ISBN-975-7929-71-9**

**İÇ DÜZEN**
Nejdet DURAK; İshak ÖZGEL, Bahattin YAMAN

**KAPAK**
N. DURAK

**BASKI**
S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Baskı Merkezi
Ali Çolak

Yayınlanan Yazıların Sorumluluğu Yazarlarına Aittir
Yayınlanan tebliğler kaynak gösterilmek şartıyla iktibas ve atıf şeklinde kullanılabilir
©S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Isparta 2004

**İSTEME ADRESİ**
S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Merkez Kampüsü ISPARTA
Tel: (0246) 237 10 61 Fax: (0246) 237 10 58

# İLAHİYAT FAKÜLTELERİNDE "DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ" OLUŞTURULMASINA DUYULAN İHTİYAÇ

**Yrd.Doç.Dr. M.Akif KILAVUZ** *

## GİRİŞ

Ülkemizdeki İlahiyat Fakültelerinden bazılarında 1998-1999 yılında yürürlüğe konulan uygulama ile iki tür program uygulanmaya başlamıştır.[1] Bu programlardan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenliği bölümünden mezun olan öğrencilerin İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmeni olmaları hedeflenmiştir. İlahiyat programından mezun olan öğrencilerin, Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatında istihdam edilmeleri ya da üç yarıyıl Tezsiz Yüksek Lisans pedagojik formasyon programı sonucunda Liselerde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni ve İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri öğretmeni olmaları hedeflenmiştir.

---

* (U.Ü.İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi)

[1] 1998-1999 Öğretim yılında İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Bölümü açan İlâhiyat Fakülteleri şunlardır: 1) Ankara Üniversitesi (Ankara), 2) Atatürk Üniversitesi (Erzurum), 3) Çukurova Üniversitesi (Adana), 4) Dokuz Eylül Üniversitesi (İzmir), 5) Erciyes Üniversitesi (Kayseri), 6) Marmara Üniversitesi (İstanbul), 7) Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Samsun), 8)

Din konusunda toplumu aydınlatma, cami içinde ve dışında din hizmetlerini yürütme görevi kanunla[2] kendisine verilen Diyanet İşleri Başkanlığı, bu hizmetleri yürütmek için öncelikle İlahiyat Fakültesi mezunlarını istihdam etmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığının gerek camilerde, gerek cami dışında topluma götürdüğü hizmetlerin tamamı, "din hizmetleri" kapsamındadır[3] ve bu hizmetleri de öncelikle İlâhiyat Fakültesi mezunları ile yürütmek durumundadır. Diyanet İşleri Başkanlığının ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştiren kurumlardan biri olan İlahiyat Fakültelerinde, "İlahiyat Lisans" Programı'ndan farklı bir program bulunmamaktadır. Üstelik, mevcut din hizmetlerinin (müftülük, vaizlik, Kur'an Kursu öğreticiliği, imam hatiplik vb.) daha nitelikli, verimli ve modern normlara uygun hâle getirilmesi hususu, resmî ve gayr-i resmî çeşitli toplantılarda dile getirilmektedir. Ayrıca bu kurum yetkilileri de, toplumu aydınlatma konusunda en çok istifade etme durumunda oldukları İlâhiyat Fakültesi mezunlarının meslekî yetersizliği konusunda açıklamalarda bulunmaktadırlar.

Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen olarak atayacağı adaylardan Öğretmenlik Meslek Bilgisi ile ilgili dersleri almalarını şart koşmaktadır.

---

Selçuk Üniversitesi (Konya), 9) Uludağ Üniversitesi (Bursa), 10) Dicle Üniversitesi (Diyarbakır)

[2] 22.06.1965 tarihinde kabul edilip, 2 Temmuz 1965'te 12038 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ve 15 Ağustos 1965'te yürürlüğe giren 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında kanunla Bu madde ile "İslâm dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek görevi, Diyanet İşleri Başkanlığına verilmiştir." (Bk. Bayraktar, M. Faruk, "Yaygın Eğitimde Din Öğretimi" Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi, Ankara, 1999, s. 348.)

[3] Demir, Fahri, "Din Hizmetleri, Din Eğitimi ve İrşad Metodu", Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991, s. 439. Buyrukçu'nun yapmış olduğu araştırmada da imamların eğitim ve öğretim faaliyetlerine olumsuz yaklaşanlar, sayı itibariyle olumlu yaklaşanlara oranla daha fazladır. Bu denekler eğitim ve öğretim faaliyetlerini; konuların seçimi, muhteva, metot ve imamların kişilik olarak hal ve hareketlerini kendi anlayışlarına göre eğitici ve öğretici bulmamaktadırlar. (Bk. Ramazan Buyrukçu, Din Görevlisinin Mesleğini Temsil Gücü, TDV. Yay., Ankara, 1995, s. 271.)

Diğer bir deyişle İlahiyat Fakülteleri, Milli Eğitim Bakanlığının ihtiyaç duyduğu donanıma uygun şekilde programlar hazırlamaktadır. Ancak Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatında istihdam edilecek olan İlahiyat programı mezunları, yeterli oranda Meslek Bilgisi dersleri almamaktadırlar. Bu açıdan Diyanet İşleri Başkanlığında istihdam edilecek adayların İlahiyat Fakültelerinde Alan Bilgisi ve Genel Kültür dersleri yanı sıra, Din Hizmetleri Meslek Bilgisi dersleri almalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından özellikle müftü ve vaizlik gibi kadrolara atananlara hizmet içi kurslar vermek suretiyle ihtiyaç duyulan yeterli donanıma sahip elemanlar yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak bu kurumlarda da, Alan Bilgisine yönelik derslere ağırlık verilmekte, Genel Kültür ve Din Hizmetleri Meslek Bilgisine yönelik derslere yeterli oranda yer verilmemektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatının yüksek din öğretimi görmüş, beşerî ilişkileri gelişmiş, manevî ve psikolojik konularda duyarlı ve iletişim becerisine sahip din görevlisine ihtiyaç duyduğu bir gerçektir. Bu tür din görevlisi yetiştirmek için U.Ü. İlahiyat Fakültesinde -akredite olmayı düşündüğü Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Üniversiteleri İlâhiyat Fakültelerinde olduğu gibi- Din Hizmetleri Bölümü açılmasının yararlı olacağı düşünülmüş ve bu hususta çalışmalar yapılmıştır.

U.Ü. İlâhiyat Fakültesi Eğitim Programı Geliştirme ve Akreditasyon Kurulları ile Fakülte Kurulu, Fakültenin vizyonu ve misyonu çerçevesinde benzer bölümlenmeyi dikkate alan bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada, mevcut Genel İlahiyat (General Theology) ile İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenliği (Religious Education / Educational Theology) Programlarını tamamlayıcı olmak üzere üçüncü bir program, yani Din Hizmetleri (Ministerial Studies / Practical Theology / Pastoral Studies) Programı üzerinde çalışmış ve bir taslak program hazırlamıştır. Hazırlanan "Din Hizmetleri Bölümü Ders Programı Taslağı" Fakülte Kurulu tarafından 11/03/2003 tarih, 2003-3 sayılı oturumda, programın Üniversite

Senatosunda görüşülmek üzere Rektörlük Makamına arzına karar verilmiştir.

Program taslağının giriş kısmında şu ifadelere yer verilmektedir: Çağdaş ve evrensel ölçülerde eğitim veren bir İlâhiyat Fakültesi lisans ve lisans üstü düzeyde üç program uygulamalıdır. Amerikan ve Avrupa üniversitelerinin önde gelen Teoloji Programlarında eğitim verilen üç lisans / lisansüstü alan mevcuttur:

Genel İlâhiyat (General Theology)

Din Eğitimi veya Eğitimsel Teoloji (Religious Education / Educational Theology)

Din Hizmetleri / Uygulamalı İlâhiyat (Ministerial Studies / Practical Theology / Pastoral Studies)

Programın Hedefler bölümünde şu ifadeler yer almıştır:

1.Toplumun dînî mirasını (kutsal kitap, inanç, ibadet, gelenek) doğru ve sistematik bir şekilde hem tarihî, hem de çağdaş bağlamda anlamlandırmak.

2. Din görevlisi adaylarına söz konusu dinî mirası, sosyal hayatın kültürel gerçekliği içinde, yerinde ve doğru aktarabilme becerisini kazandırmak. Buna yönelik olarak sosyal bilimler, beşerî bilimler, felsefe ve sanat alanlarının birikiminden istifade edilerek dînî geleneğin global ve çok kültürlü bir çerçevede anlaşılmasını sağlamak.

3. Din görevlisi adaylarının meslekî alanda olduğu kadar kişisel gelişimleri açısından da din hizmetlerinin gerektirdiği duygusal, itikâdî, ahlâkî ve sosyal olgunluğa ulaşmalarına katkı sağlamak.

GEREKÇELER

Çağdaş toplumlarda, bireylere isteğe bağlı olarak gerek ibadethanelerde gerekse ibadethaneler dışında dinî-moral hizmetler verilmektedir. Ülkemizde halkı din konusunda aydınlatma ve ibadet

yerlerini yönetme görevi verilen Diyanet İşleri Başkanlığı vaaz ve hutbeler dışında, Kur'an Kursları ve özellikle Akşam Kursları programlarıyla yetişkinlerin din eğitimi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır.[4]

Ülkemizdeki uygulamada, Diyanet İşleri Başkanlığı, yetişkin din eğitimcisi olacak din görevlilerini kişisel becerileri veya meslek tecrübelerine göre seçerek görevlendirmektedir. Ülkemizdeki Yetişkin Din Eğitimcileri din hizmeti götürecekleri kimselerin ve kendilerine dinî konularda danışmaya gelen insanların dinî gelişim ve ruh sağlığı ile ilgili sorunlarına yardım etme konusunda yeterince eğitildiklerini söylemek mümkün görünmemektedir. Diyânet İşleri Başkanlığının il müftülüklerine gönderdiği 19.01.1995 tarihli bir yazıda, din görevlilerinin yüksek din öğretimi görmüş, beşerî ilişkileri gelişmiş, mânevî ve psikolojik konularda duyarlı ve iletişim becerisine sahip kişiler olmaları gerektiğinin vurgulanması, bu hizmetleri yürütecek eleman sıkıntısını göstermektedir. Bu da, söz konusu hizmeti yapacak olanların bizzat bu alana yönelik meslekî formasyonu, İlahiyat Fakültelerinde bu misyona uygun bir vizyonla

---

[4] Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları yönetmeliğinin 7. Maddesinde Akşam Kursları ile ilgili şunlar ifade edilmektedir: "Gündüz çalışmak zorunda olan ve kursa devam edemeyen vatandaşlarımızdan Kur'an'ı Kerim'i yüzünden okumayı öğrenmek isteyenler için en az 10 kişinin müracaatı üzerine müftülüğün teklifi ve amirin müsadesi ile kurs binalarında veya müftülüklerce uygun görülecek yerlerde Akşam Kursları açılabilir." Kur'an Kursu bulunmayan veya bulunup da ihtiyaca cevap veremeyen yerlerde ise müftülüklerce uygun görülen camilerde Kur'an kursları düzenlenebilmektedir. Bu kurslarda müftülüklerce görevlendirilen imam-hatip ve müezzinler, arzu eden vatandaşlara Başkanlık mevzuatı ile kendilerine verilen görev ve yetki gereğince Kur'an'ı Kerim ve diğer dinî bilgileri öğretirler. (Bk. TC Başbakanlık, Diyanet İşleri Başkanlığı, "Kur'an Kursları Yönetmeliği" Ankara, 1997, Madde 9, s. 5.) Vaaz ve hutbeler dışındaki yetişkinlerin din eğitimi ihtiyacını karşılamaya yönelik Akşam Kurslarının yeterince yaygınlaştığını söylemek mümkün değildir. Ayrıca bu kurslara devam eden öğrenci sayısında giderek büyük oranda azalma görülmektedir. Camilerde gerçekleştirilen Kur'an öğrenimi programlarına ve Akşam Kurslarına katılan yetişkin öğrenci sayısının 1997 yılında 18993 olduğu tespit edilmiştir. (Bk. TC Başbakanlık, Diyanet İşleri Başkanlığı, "1997 İstatistikleri," Ankara, 1998, s. 111.) 2000 yılında bu sayının 8691'e (Bk. TC Başbakanlık, Diyanet İşleri Başkanlığı, "2000 İstatistikleri," Ankara, 2001, s. 123.) 2001 yılında ise 1943'e düştüğü tespit edilmiştir. (Bk. TC Başbakanlık, Diyanet İşleri Başkanlığı, "2001 İstatistikleri," Ankara, 2002, s. 123.)

müfredat uygulayan bir Din Hizmetleri Programında almalarının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Nitekim Amerika ve Avrupa Üniversitelerinin Teoloji Fakülteleri (Practical Theology and Pastoral / Ministerial Studies) Bölümlerinde uzun süredir bu tür hizmetleri veren uzmanlar yetiştirilmektedir. Bu kurumlardan yetişen genç din adamlarının insan ilişkileri ve öğretim teknikleri açısından başarılı kimseler olduğu ifade edilmektedir. Örneğin ABD'de kilise ve sinagoga üye olan yaşlıların giderek artan zihinsel sağlık ihtiyaçlarını gidermek amacıyla ruh sağlığı uzmanlarından ziyade papazlardan yardım istedikleri tespit edilmiştir. Yine yaşlıların, arkadaşlarının intiharı düşünmeleri durumunda ruh sağlığı uzmanları ve doktorlardan çok papazlara yönelmeye istekli oldukları görülmektedir.[5] Yine ABD'de yaşlı kesimde giderek hızlı bir şekilde görülen intihar olaylarını engellemede papazlara önemli görevler düştüğü ifade edilmektedir. Uzmanlar, din adamlarının, yaşlılara psikolojik ve dinî danışmanlık yapma konusunda yeterince eğitilmesi durumunda intihar olaylarında % 50 oranında azalma söz konusu olabileceğini tahmin etmektedirler.[6]

Ayrıca, gerek ABD gerekse Avrupa ülkelerinde hastanelerde görevli din adamları, hastalara dinî ve psikolojik yardım hizmeti götürmektedir. Almanya'da Berlin, Hamburg ve Frankfurt gibi büyük şehirlerdeki hastanelerde Müslümanlar için din görevlilerinin bulundurulması Alman din adamları tarafından çeşitli toplantılarda dile getirilmekte ve bu konu sıkça tartışılmaktadır. Örneğin Köln şehir hastanesinde görevli Protestan rahibi Gunter Thal "Müslüman aileler, hastanedeki yakınlarıyla çok iyi ilgileniyorlar. Kimi zaman imam bulmaları için benden yardım istendiği de oluyor." demektedir.

---

[5] Weaver, Andrew, "Mental Health Professionals Working with Religious Leaders", (in) Handbook of Religion and Mental Health, Academic Press, London, 1998, s. 354.
[6] Weaver, age, s. 355.

Almanya'da Müslümanların entegrasyonunun sağlanmasını amaç edinen bir projenin yöneticisi olan Berreben de, hastanedeki hastalara gerekli dinî hizmetin götürülmesinde kalifiyeli eleman bulmakta güçlük çekildiğini ifade ederek özellikle kalifiye bayan eleman sayısının çok az olduğunu belirtmektedir.[7]

Artık günümüzde ABD ve Avrupa ülkelerinde "Din Hizmetleri Bölümü" bulunan Teoloji Fakültelerinde Din Hizmetleri Meslek bilgisi dersleri alan din adamlarının ruh sağlığı bilgisi konusunda daha çok donanıma sahip olmaları beklenmektedir.

Günümüzde yetişkinlik dönemi eğitim ve din eğitiminin öneminin kavranması da Din Hizmetleri Bölümünün açılmasını gerekli kılmaktadır. Yetişkin eğitimini günümüzde gerekli kılan en önemli sebeplerden birisi, nüfus piramidinde meydana gelen değişikliklerdir. XX. yüzyılın başından itibaren hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan ülkelerde insanların beklenen yaşam süreleri artmaya devam etmektedir. Bilimsel araştırmalar ve istatistikler, bilim ve teknolojinin gelişmesi sonucunda hayat beklentisinin arttığını ortaya koymaktadır. Nüfus piramidinde meydana gelen değişiklikler, gelecekte bir çok sosyal problemlerin ortaya çıkmasına sebep olabilecektir.

Günümüzde sürekli ve hızla değişen bir yaşam tarzının ortaya çıkması, yetişkin eğitimine artan bir şekilde ilgi duyulmasında etkili olmuştur. Yetişkinlere böyle bir dünyada uyumlu ve verimli bir şekilde yaşayabilmelerinin yollarının öğretilmesi gerekmektedir. Günümüz bilgi toplumunda hızlı ve köklü değişimle karşı karşıya kalan insanlar, bu dünyada anlamlı bir şekilde yaşamak için sürekli öğrenme ve yeteneklerini geliştirme gereği duymaktadırlar. Hayatın kompleks oluşu, insandan hayatı boyunca öğrenmeyi devam ettirmesini gerektirmektedir. Tüm kültür ve

---

[7] Deutschland, Sayı 3, Haziran – Temmuz, 2003, s. 35.

cemiyetlerde yetişkinler, hayat boyu öğrenmeyi devam ettirmelerine rağmen günümüz bilgi toplumunda öğrenmenin önemi daha da artmıştır.[8] Yetişkinlerin eğitilmesi, hayatın ileri yıllarında görülen bireysel ve sosyal değişimlere uyum sağlama açısından önem arz etmektedir. Özellikle sanayî devrimi sonrası toplumdaki değişime uyum sağlama açısından yetişkinlerin eğitimine eski yıllara oranla daha çok ihtiyaç duyulmaktadır.[9]

Günümüzde formal eğitim kurumlarının öğrencilerini hayata hazırlama konusunda ciddi eksikliklerinin bulunması da yetişkin eğitiminin önem kazanmasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile kurumunun sarsılmaya başlaması, iş ve endüstri alanında değişen ekonomik şartlar, artan karmaşık teknolojiler ve politik çalkantılar yetişkinlerin, bu problemlere cevap bulmasını ve hayata uyum sağlamasını önemli kılmaktadır. Bu sebepten, öğrenmek için öğrenme, ihtiyaç duyulan bilgiyi elde etme ve kabiliyetleri geliştirme, günümüzde daha da önem kazanmaktadır.[10]

Bireylerin uyum çabalarında artan yaşla birlikte dinin de artan bir önemi söz konusudur. Pek çok araştırma, bireylerin dinî inanca sahip olma ve dinî uygulamaları yerine getirme ile hayata uyum sağlama arasında olumlu bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.[11] Yetişkinler, dinî

---

[8] Elias, John, L., The Foundations and Practice of Adult Religious Education, Robert E. Krieger Pub., Florida, 1982, s. 93.

[9] Yetişkin olmak, gelişimin tamamlanması anlamına gelmemektedir. Bazı kimseler için yetişkin olmak, değişimin olmadığı bir döneme ulaşmak anlamına gelmektedir. Bu görüşün kabullenilmesinde ilk psikologların insanın karakterinin 30 yaşına gelmesiyle birlikte alçı gibi katılaşacağı ve bir daha asla yumuşamayacağı görüşünü benimsemelerinin etkili olduğu söylenebilir. Bu geleneksel görüş 1970'lerden beri eskimeye başlamıştır. Kişiliğin yaşam boyunca değişimi sürdürdüğü görüşü Jung ve Erikson'un kuramlarından destek alarak pek çok yandaş bulmuştur. Bk. Onur, Bekir, Gelişim Psikolojisi, Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm, İmge Kitabevi, Ankara, 1995, s. 146-147.

[10] Vogel, age, s. 43.

[11] Harris, Diana, K. - Cole, William E., Sociology of Aging, Houghton Mifflin, Boston, 1980, s. 293.

etkinliklere katılım ve din eğitimi yoluyla bireysel uyumu daha kolay gerçekleştirebilmektedirler.[12]

Yetişkin bireylere anlamlı bir hayat sürdürebilmeleri amacıyla eğitimden yararlanma imkanının sağlanması gerekmektedir. Sağlık için yaş bir ölçü olarak değerlendirilmediği gibi, eğitim için de yaş bir ölçü değil, insanın fonksiyonunu devam ettirmesinin bir şansı olarak kabullenilmesi gerekmektedir.[13]

Çağımızda hayat boyu eğitim anlayışının ön plana çıktığı ifade edilmektedir. Hayat boyu din eğitimi açısından baktığımızda bireyin her gelişim aşaması, din eğitimi açısından önemli dönemlerdir. Genellikle çocukluk ve gençlik dönemi dinî inançlar, dinî tutumlar ve dinî değerlerin benimsendiği ve elde edildiği bir zaman dilimidir; genç ve orta yetişkinlik dönemi ise geliştirildiği ve kuvvetlendirildiği bir dönemdir. İleri yetişkinlik dönemi de dinin birey üzerinde sonuçlarının en yoğun biçimde görüldüğü bir dönemdir. Dinî değerlerin aktarılmadığı ve benimsenmediği bir gençlik dönemini genellikle bilgisiz bir orta yaş izlemektedir; onların ardından da anlamdan yoksun bomboş bir yaşlılık dönemi gelmektedir. Bu açıdan din eğitimi sadece çocukluk ve gençlik dönemi ile yetişkinliğin ilk yıllarında gerçekleşmesi gereken bir süreç değil, "beşikten mezara kadar devam eden bir süreç" olması gerekmektedir.

Tüm bu gelişmeler yetişkinlerin daha iyi bir eğitim almasını gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Yetişkinlerin sorunlarıyla mücadelede en önemli çözüm, eğitim aracılığı ile olacaktır. Eğer yöneticiler ve yetkililer eğitim ile ilgili sorunlara gereken önemi atfederlerse bunun dışındaki sorunlarla uğraşmak önemli bir problem oluşturmayacaktır. Tüm sosyal

---

[12] Maves, Paul B. "Religious Development in Adulthood" (in) Research on Religious Development: A Comprehensive Handbook (ed.) Merton P. Strommen, New York, 1971, s. 786.

problemlerin özünü eğitimin oluşturduğunu gözden uzak tutmamak gerekmektedir.

Günümüzde yetişkinlerin eğitilmesine duyulan ihtiyaç, yetişkin din eğitimcilerinin yetiştirilmesini gerekli kılmaktadır. Çünkü öğrenme yöntemleri açısından yetişkinlerle, çocuklar ve gençler arasında bazı farklılıklar söz konusudur. İnsanoğlu hayatı boyunca bazı hususlarda aynı yöntemlerle öğrenmeyi devam ettirirken, yaşının ilerlemesi sonucunda öğrenme metot ve biçiminde çocukluk dönemine göre farklılıkların bulunması söz konusu olabilmektedir.

Çocukların eğitimi ve öğrenmesiyle ilgili olan "pedagoji" kavramından sonra ilk olarak Knowles tarafından "yetişkinlerin öğrenmesine yardım etme bilimi" olarak "andragoji" kavramı kullanılmıştır. Knowles andragojiyi pedagojiden ayırarak, yetişkinlerin öğrenme açısından çocuklardan farklılık göstereceklerini kabul etmiştir.[14]

Çocuklarla kıyaslandığında yetişkinlerin öğrenme açısından bazı farklılıkları söz konusu olması sebebiyle, yetişkinlere din hizmeti götürecek eğitimcilerin yetişkinlerin şu özelliklerini göz önünde bulunduracak biçimde eğitilmiş olmaları gerekmektedir: Din eğitimcilerinin, her şeyden önce yetişkinlerin bedensel, ruhsal, sosyal ve zihinsel gelişim özellikleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Diğer bir deyişle yetişkin eğitimcileri, yetişkinlerin şu özelliklerinin bulunduğunun farkında olmalıdır: Yetişkinler, zengin ve değişik yaşantı sahibidirler; kendini ve ona bağlı olanları etkileyen kararlar verirler; kısa sürede kendisine yararı dokunacak ve hemen

---

[13] Friedan, Betty, Aging and Death in the Youth Culture, New Perspectives Quarterly, Winter 94, Vol. 11 Issue 1, pp. 31-36.

[14] Krş. Güneş, Firdevs, Yetişkin Eğitimi, (Halk Eğitimi) Ankara, 1996, s. 48; Vogel, Linda, J., The Religious Education of Older Adults, Birmingham, Alabama, 1984, s. 55; Elias, John, L., The Foundations and Practice of Adult Religious Education, Florida, 1982, s. 55, 114; McKenzie, Leon, The Religious Education of Adults, Birmingham, Alabama, 1982, s. 121.

uygulanabilecek etkinlikleri tercih ederler; kendi öğrenme süreçlerini planlar ve uygularlar; konuyla değil durumla ilgilidirler.

**TABLO 1 : Öğrenme Açısından Çocuk ve Yetişkinin Farklılıkları.**[15]

| | **Çocuk Eğitimi** | **Yetişkin Eğitimi** |
|---|---|---|
| **Öğrenme Ortamı** | Otorite kaynaklı<br>Formal<br>Yarışmaya dayanan | Karşılıklı saygı<br>İnformal<br>İşbirliğine dayanan |
| **Planlama** | Öğretmen tarafından | Karşılıklı planlama |
| **İhtiyaçların Belirlenmesi** | Öğretmen tarafından | Karşılıklı belirleme |
| **Amaçların Belirlenmesi** | Öğretmen tarafından | Karşılıklı görüşme |
| **Bilişsel Farklılıklar** | Öğretmen yardımlı öğrenme<br>Somut düşünme<br>Az seviyede karar verme<br>Sözsüz etkinlik<br>Bağımlılık<br>Amaç kaynaklı değil<br>Zaman önemsiz<br>Sınırlı dünya algısı<br>Seçici değil<br>Konu merkezli | Bireysel öğrenme<br>Soyut düşünme<br>Karar yapma<br>Sözlü etkinlik<br>Bağımsızlık<br>Amaç kaynaklı<br>Zaman önemli<br>Geniş bakış açısı<br>Seçici<br>Problem merkezli |
| **Sosyal Farklılıklar** | Sınırlı tecrübe<br>Ertelenen uygulama<br>Bireysel etkinliğe yönelik<br>Üretkenlik beklenmez<br>Sorumluluk az | Kaynak olarak tecrübe<br>Hemen uygulama<br>Ortak etkinliğe yönelik<br>Üretkenlik beklenir<br>Sorumluluk fazla |

Yetişkinler karşılıklı saygı ve işbirliğine dayanan öğrenme ortamında, informal yolla daha kolay öğrenebilirler; ihtiyaçlarını ve amaçlarını öğretmenle karşılıklı olarak belirlemek isterler; bilişsel farklılıklar açısından yetişkinler, bireysel öğrenme yöntemini benimserler; soyut düşünürler;

[15] Vogel, age, s. 56; Foltz, "Basic Principles of Adults Religious Education" s. 34, 41; McKenzie, age, s. 124.

kararları kendileri vermek isterler; sözlü etkinliklere daha çok önem atfederler, bağımsız davranmak isterler; amaç kaynaklıdırlar; geniş bakış açısına sahiptirler; seçici ve problem merkezlidirler.[16]

Yetişkinlerin bu özelliklerini göz önünde bulundurduğumuzda onların din eğitimiyle ilgilenen eğitimcilerin çocuk ve gençlerin din eğitimiyle ilgilenen öğretmenlerden farklı bazı özelliklere sahip olmaları ve öğretmenden farklı bir tavır ve tutum içerisinde olmaları gereği ortaya çıkmaktadır. Yetişkinlerin din eğitimcilerinde bulunması gereken özellikleri aşağıdaki başlıklar altında ele almak mümkündür.

"Kolaylaştırıcı" (facilitator) adı da verilen yetişkin din eğitimcileri gerçeklik özelliğine sahiptir; kendine güvenir; yardıma isteklidir; kişiliğini ortaya koyabilir; yetişkinlerin biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının neler olduğunu bilir; ihtiyaçların yetişkinlere nasıl ileteceğinin bilincindedir; ödüllendirici, kabullenici ve insanlara güvenen bir kişiliği vardır; öğrencilerinin duygu ve düşüncelerini anlayarak onlara gereken özeni gösterir; öğrencilerinin her birini ayrı bir kişi ve değer olarak görür; yetişkinin değişebileceğine ve öğrenebileceğine inanır; öğretme konusunda istekli, coşkulu sabırlıdır; yeterli alan bilgisine sahiptir; araç ve gereç kullanabilmede beceriklidir; açıklık ve mizah duygusuna sahiptir.

Yetişkin eğitimcisi; sıcak kanlı, öğrencilerini seven, kabul eden ve benimseyen bir kişiliğe sahiptir; öğrencilerinin kendi planlama tarzlarına büyük saygısı vardır ve bu konulara müdahale etmek istemez; kendisini öğrenen kişiler olarak eşit görür; değişmeye ve yeni tecrübelere açıktır; lider olma nitelikleri taşır; yetişkinler tarafından kabul edilecek şekilde olgun bir kişiliğe sahiptir; grupla çalışma kabiliyetine sahiptir; iletişim araçlarını kullanmada yeterlidir; yetişkinlerle birlikte çalışma tecrübesine sahiptir;

---

[16] Vogel, age, s. 56; Foltz, Nancy, T., "Basic Principles of Adults Religious Education" (ed.) Nancy T. Foltz, Hanbook of Adult Religious Education, Religious Education Press, Birmingham, Alabama, 1986, s. 34, 41; McKenzie, age, s. 124.

toplum organizasyonunu, toplumun güç yapılarını ve toplum gelişimini bilir ve anlar; eğitim idaresinde tecrübe sahibidir; öğrencilere yetişkin gibi davranır; bireyselliklerine saygı gösterir; akademik alanda yeterlidir ve yetişkin eğitimine ilişkin gerekli dersleri almıştır.

## SONUÇ

İnsanların hayatlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için nasıl düzenli bir şekilde beslenmelerine gerek varsa, hayat boyu sunulacak bir eğitim ve öğrenme sürecine de ihtiyaçları vardır. Bu durumda, bireylere öğrenmeyi öğrenmenin yollarını göstermek ve rehberlik etmenin ne kadar gerekli olduğu öne çıkmaktadır. Yetişkinlere bu rehberlik ve din hizmetini götürme sorumluluğunu yüklenen din eğitimcilerinin de yukarıda bahsedilen özelliklere sahip bir şekilde yetiştirilmesi ve istihdam edilmesi önemli bir husustur. Yetişkine nasıl bir eğitim verilmesi konusunda farklı görüşler ileri sürülebilir; ancak yetişkin eğitiminin gerekliliği artık günümüzde tüm eğitimcilerin inkar edemeyeceği bir gerçek olmuştur. Yetişkinin daha iyi bir yetişkin olabilmesi için gerekli formasyona sahip yetişkin din eğitimcileri tarafından hazırlanan eğitime acilen ihtiyacı vardır.

Yetişkini tanımak için onların hayattan neler beklediklerini, hangi etkiler altında nasıl davrandıklarını bilmek gerekmektedir. Bu durum yetişkini, davranışlara iten nedenleri incelemekle mümkün olmaktadır. Bu açıdan yetişkinlerin din eğitimcilerinin yeterliliklerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Din eğitimcisi yeterlikleri, bilgi ve performans sonucu gelişmektedir. Din eğitiminin geliştirilmesi, yetişkinlerin ihtiyaçlarını tanıyarak bu doğrultuda eğitim verebilecek eğitimcilerin yetiştirilmesi ile mümkün olacaktır.

Din görevlilerinden, hayatın tüm alanlarının iyileştirilmesi hususunda genel bilgisinin olması ve din alanında da bir uzman olması beklenir. Toplumun dinî liderleri olan din eğitimcilerinden, liderliğin geniş bir konseptine sahip olmaları beklenir. Onların imamlık, yöneticilik ve

danışmanlık gibi özel rolleri olduğu gibi vaaz etme, hutbe okuma ve yetişkin din eğitimcisi olma gibi genel görevleri de vardır.

Bütün bu nedenlerle, Avrupa Birliğine hazırlanan ülkemiz İlahiyat Fakültelerinde, yetişkinlerin dinî gelişimi ve eğitimi konusunda uzman din eğitimcisi yetiştirmek amacıyla, gerekli formasyona sahip din hizmetleri uzmanları yetiştirmeye yönelik, İlahiyat Lisans Programından ayrı, ABD ve Avrupa Üniversiteleri İlahiyat Fakültelerinde olduğu gibi "Din Hizmetleri Bölümü"nün oluşturulması gerekmektedir.

**DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ DERS PROGRAMI TASLAĞI**

| DERSİN ADI | I | II | III | IV | V | VI | VII | VIII |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Kur'an Okuma ve Tecvid | 3 | 3 | 2 | 2 | 2 | - | - | - |
| Arapça | 7 | 7 | 4 | 4 | - | - | - | - |
| Siyer | 2 | - | - | - | - | - | - | - |
| İslam Tarih ve Medeniyeti | - | 2 | 2 | - | - | - | - | - |
| Temel Dini Bilgiler (İman-İbadet-Ahlak) | 2 | 2 | - | - | - | - | - | - |
| Tefsir Tarihi ve Usulü | - | - | 2 | - | - | - | - | - |
| Tefsir | - | - | - | 3 | 3 | - | - | - |
| Hadis Tarihi ve Usulü | - | - | 2 | - | - | - | - | - |
| Hadis | - | - | - | 3 | 3 | - | - | - |
| Kelâm ve İslam Düşüncesi | - | - | - | - | - | 2 | 2 | - |
| Çağımız İslam Mezhepleri | - | - | - | - | - | - | - | 2 |
| İslam Hukuk Usulü | - | - | - | - | - | 2 | - | - |
| İslam Hukuku | - | - | - | - | - | - | 3 | 3 |
| Tasavvuf Tarihi ve Felsefesi | - | - | - | - | - | - | - | 2 |
| Yaşayan Dünya Dinleri | - | - | - | 2 | - | - | - | - |
| Felsefe Tarihi | - | - | - | - | - | 2 | - | - |
| İslam Felsefesi | - | - | - | - | - | - | 2 | - |
| Din Felsefesi | - | - | - | - | - | - | - | 2 |
| Yetişkin Din Eğitimi | - | - | - | - | - | 2 | 2 | - |
| Dini Hitabet | - | - | - | - | 2 | - | - | - |
| Dini Mûsikî | 2 | 2 | - | - | - | - | - | - |
| Din Hizmetleri Sosyolojisi | - | - | - | 2 | - | - | - | - |
| Din Hizmetleri Psikolojisi | - | - | 2 | - | - | - | - | - |
| Din Hizmetlerinde İletişim ve Halkla İlişkiler | - | - | - | - | - | - | 2 | - |

| | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Kur'an Öğretimi ve Teknikleri | - | - | - | - | - | 2 | - | - |
| Dini Gelişim ve Öğrenme | - | - | 2 | - | - | - | - | - |
| Seçmeli | - | - | - | - | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Seçmeli | - | - | - | - | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Seçmeli | - | - | - | - | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Seçmeli | - | - | - | - | - | - | - | 2 |
| **TOPLAM** | **16** | **16** | **16** | **16** | **16** | **16** | **17** | **17** |
| Bitirme Ödevi | - | - | - | - | - | - | 2 | 2 |
| Din Görevliliği Uygulaması | - | - | - | - | - | 2 | 2 | 2 |
| **TOPLAM** | **-** | **-** | **-** | **-** | **-** | **2** | **4** | **4** |
| **ORTAK ZORUNLU DERSLER (5/İ DERSLERİ)** | | | | | | | | |
| Türk Dili | 2 | 2 | - | - | - | - | - | - |
| Yabancı Dil | 2 | 2 | - | - | - | - | - | - |
| Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi | 2 | 2 | - | 2 | - | - | - | - |
| **TOPLAM** | **6** | **6** | **-** | **2** | **-** | **-** | **-** | **-** |

## DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ SEÇMELİ DERSLERİ

| DERSİN ADI | I | II | III | IV | V | VI | VII | VIII |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| İslami Türk Edebiyatı | | | | | 2 | 2 | - | - |
| Osmanlı Türkçesi | | | | | 2 | 2 | - | - |
| Farsça | | | | | 2 | 2 | - | - |
| Osmanlı Paleografyası Metinleri | | | | | - | - | 2 | - |
| Epigrafi | | | | | - | - | - | 2 |
| Selçuklu Tarih ve Medeniyeti | | | | | 2 | - | - | - |
| Osmanlı Tarih ve Medeniyeti | | | | | - | 2 | - | - |
| Çağımız Türk ve İslam Ülkeleri Tarih ve Coğrafyası | | | | | - | - | 2 | - |
| İslam Sanatları ve Estetiği | | | | | 2 | 2 | - | - |
| Hüsn-i Hât | | | | | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Ebru | | | | | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Dini Mûsikî | | | | | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Din Hizmetlerinde Yönetim ve Denetim | | | | | - | - | - | 2 |
| Sosyal Psikoloji | | | | | - | 2 | - | - |
| Kur'an Terceme Teknikleri | | | | | - | - | - | 2 |
| Kuranın Ana Konuları | | | | | 2 | - | - | - |
| Seçme Tefsir Metinleri | | | | | - | 2 | - | - |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Günümüz Tefsir Problemleri | - | - | 2 | - |
| Seçme Hadis Metinleri | 2 | - | - | - |
| Günümüz Hadis Problemleri | - | 2 | - | - |
| İslam Hukuk Metinleri | - | - | 2 | - |
| Günümüz Fıkıh Problemleri | - | - | - | 2 |
| Kelam Metinleri | - | - | 2 | - |
| Günümüz İnanç Problemleri | - | - | 2 | - |
| Günümüz İslam Dünyasında Dini Akımlar | - | - | - | 2 |
| Günümüz Tasavvuf Hareketleri | - | - | - | 2 |
| Mantık | - | 2 | - | - |
| İslam'da Bilim Tarihi | 2 | - | - | - |
| Din ve İktisat | 2 | - | - | - |
| Din ve Devlet | - | 2 | - | - |
| Sosyal Değişme ve Din | - | - | 2 | - |
| Dinlerarası Diyalog | 2 | - | - | - |
| Çevre ve Din | - | - | - | 2 |
| Araştırma Teknikleri | - | - | 2 | - |
| Bilgisayar ve İnternet | - | - | 2 | 2 |

## U.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ
## KREDİLİ SİSTEM DERS PLANI
## DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ
## I. YARIYIL

### ORTAK ZORUNLU DERSLER (OZ)

| KODU | DERSİN ADI | T | U | | K |
|---|---|---|---|---|---|
| | Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I | 2 | 0 | | 2 |
| | Türk Dili I | 2 | 0 | | 2 |
| | Yabancı Dil I (İngilizce) | 2 | 0 | | 2 |
| | Yabancı Dil I (Almanca) | 2 | 0 | | 2 |
| | Yabancı Dil I (Fransızca) | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **6** | **0** | | **6** |

### MESLEKİ ZORUNLU DERSLER (MZ)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Arapça I | 4 | 6 | | 7 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Kur'an Okuma ve Tecvid I | 2 | 2 | | 3 |
| | Siyer | 2 | 0 | | 2 |
| | Temel Dini Bilgiler I (İman-İbadet-Ahlâk) | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **10** | **8** | | **14** |

**MESLEKİ FORMASYON DERSLERİ (MF)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Dini Musiki I | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **2** | **0** | | **2** |

**MESLEKİ SEÇMELİ DERSLER (MS)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |
| **OZ** | **MZ** | **MF** | **MS** | **TK** | |
| 6 | **14** | 2 | - | **22** | |

**U.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ**
**KREDİLİ SİSTEM DERS PLANI**
**DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ**
**II. YARIYIL**

**ORTAK ZORUNLU DERSLER (OZ)**

| KODU | DERSİN ADI | T | U | | K |
|---|---|---|---|---|---|
| | Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II | 2 | 0 | | 2 |
| | Türk Dili II | 2 | 0 | | 2 |
| | Yabancı Dil II (İngilizce) | 2 | 0 | | 2 |
| | Yabancı Dil II (Almanca) | 2 | 0 | | 2 |
| | Yabancı Dil II (Fransızca) | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **6** | **0** | | **6** |

MESLEKİ ZORUNLU DERSLER (MZ)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Arapça II | 4 | 6 | | 7 |
| | Kur'an Okuma ve Tecvid II | 2 | 2 | | 3 |
| | İslam Tarih ve Medeniyeti I | 2 | 0 | | 2 |
| | Temel Dini Bilgiler II (İman-İbadet-Ahlâk) | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **10** | **8** | | **14** |

MESLEKİ FORMASYON DERSLERİ (MF)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Dini Musiki II | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **2** | **0** | | **2** |

MESLEKİ SEÇMELİ DERSLER (MS)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |
| **OZ** | **MZ** | **MF** | **MS** | **TK** | |
| **6** | **14** | **2** | **-** | **22** | |

**U.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ**
**KREDİLİ SİSTEM DERS PLANI**
**DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ**
**III. YARIYIL**

ORTAK ZORUNLU DERSLER (OZ)

| **KODU** | **DERSİN ADI** | **T** | **U** | | **K** |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |

MESLEKİ ZORUNLU DERSLER (MZ)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Arapça III | 2 | 4 | | 4 |
| | Kur'an Okuma ve Tecvid III | 1 | 2 | | 2 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | İslam Tarih ve Medeniyeti II | 2 | 0 | | 2 |
| | Tefsir Tarihi ve Usulü | 2 | 0 | | 2 |
| | Hadis Tarihi ve Usulü | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **9** | **6** | | **12** |

**MESLEKİ FORMASYON DERSLERİ (MF)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Dini Gelişim ve Öğrenme | 2 | 0 | | 2 |
| | Din Hizmetleri Psikolojisi | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **4** | **0** | | **4** |

**MESLEKİ SEÇMELİ DERSLER (MS)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |
| **OZ** | **MZ** | **MF** | **MS** | **TK** | |
| **-** | **12** | **4** | **-** | **16** | |

**U.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ**
**KREDİLİ SİSTEM DERS PLANI**
**DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ**
**IV. YARIYIL**

**ORTAK ZORUNLU DERSLER (OZ)**

| **KODU** | **DERSİN ADI** | **T** | **U** | | **K** |
|---|---|---|---|---|---|
| | Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi III (Nutuk) | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **2** | **0** | | **2** |

**MESLEKİ ZORUNLU DERSLER (MZ)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Arapça IV | 2 | 4 | | 4 |
| | Kur'an Okuma ve Tecvid IV | 1 | 2 | | 2 |
| | Tefsir I | 3 | 0 | | 3 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Hadis I | 3 | 0 | | 3 |
| | Yaşayan Dünya Dinleri | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **11** | **6** | | **14** |

**MESLEKİ FORMASYON DERSLERİ (MF)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Din Hizmetleri Sosyolojisi | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **2** | **0** | | **2** |

**MESLEKİ SEÇMELİ DERSLER (MS)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |

| OZ | MZ | MF | MS | TK | |
|---|---|---|---|---|---|
| 2 | 14 | 2 | - | 18 | |

**U.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ**
**KREDİLİ SİSTEM DERS PLANI**
**DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ**
**V. YARIYIL**

**ORTAK ZORUNLU DERSLER (OZ)**

| KODU | DERSİN ADI | T | U | | K |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |

**MESLEKİ ZORUNLU DERSLER (MZ)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Kur'an Okuma ve Tecvid V | 2 | 0 | | 2 |
| | Tefsir II | 3 | 0 | | 3 |
| | Hadis II | 3 | 0 | | 3 |
| | **Toplam Saat :** | **8** | **0** | | **8** |

## MESLEKİ FORMASYON DERSLERİ (MF)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Dini Hitabet | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **2** | **0** | | **2** |

## MESLEKİ SEÇMELİ DERSLER (MS)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | İslami Türk Edebiyatı I | 2 | 0 | | 2 |
| | Osmanlı Türkçesi I | 2 | 0 | | 2 |
| | Farsça I | 2 | 0 | | 2 |
| | Selçuklu Tarih ve Medeniyeti | 2 | 0 | | 2 |
| | İslam Sanatları ve Estetiği I | 2 | 0 | | 2 |
| | Hüsn-i Hat I | 2 | 0 | | 2 |
| | Ebru I | 2 | 0 | | 2 |
| | Dini Musiki I | 2 | 0 | | 2 |
| | Kur'anın Ana Konuları | 2 | 0 | | 2 |
| | Seçme Hadis Metinleri | 2 | 0 | | 2 |
| | İslam'da Bilim Tarihi | 2 | 0 | | 2 |
| | Din ve İktisat | 2 | 0 | | 2 |
| | Dinler Arası Diyalog | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **26** | **0** | | **26** |

| OZ | MZ | MF | MS | TK | |
|---|---|---|---|---|---|
| - | 8 | 2 | 6 | 16 | |

U.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ
KREDİLİ SİSTEM DERS PLANI
DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ
VI. YARIYIL

## ORTAK ZORUNLU DERSLER (OZ)

| KODU | DERSİN ADI | T | U | | K |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |

## MESLEKİ ZORUNLU DERSLER (MZ)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Kelam ve İslam Düşüncesi I | 2 | 0 | | 2 |
| | İslam Hukuk Usulü | 2 | 0 | | 2 |
| | Felsefe Tarihi | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **6** | **0** | | **6** |

## MESLEKİ FORMASYON DERSLERİ (MF)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Kur'an Öğretim Teknikleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Yetişkin Din Eğitimi | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **4** | **0** | | **4** |

## MESLEKİ SEÇMELİ DERSLER (MS)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | İslami Türk Edebiyatı II | 2 | 0 | | 2 |
| | Osmanlı Türkçesi II | 2 | 0 | | 2 |
| | Farsça II | 2 | 0 | | 2 |
| | Osmanlı Tarih ve Medeniyeti | 2 | 0 | | 2 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | İslam Sanatları ve Estetiği II | 2 | 0 | | 2 |
| | Hüsn-i Hat II | 2 | 0 | | 2 |
| | Ebru II | 2 | 0 | | 2 |
| | Dini Musiki II | 2 | 0 | | 2 |
| | Sosyal Psikoloji | 2 | 0 | | 2 |
| | Seçme Tefsir Metinleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Günümüz Hadis Problemleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Mantık | 2 | 0 | | 2 |
| | Din ve Devlet | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **26** | **0** | | **26** |

| OZ | MZ | MF | MS | TK | |
|---|---|---|---|---|---|
| - | 6 | 4 | 6 | 16 | |

**U.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ**
**KREDİLİ SİSTEM DERS PLANI**
**DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ**
**VII. YARIYIL**

**ORTAK ZORUNLU DERSLER (OZ)**

| KODU | DERSİN ADI | T | U | | K |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |

**MESLEKİ ZORUNLU DERSLER (MZ)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Kelam ve İslâm Düşüncesi II | 2 | 0 | | 2 |
| | İslam Hukuku I | 3 | 0 | | 3 |
| | İslam Felsefesi | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **7** | **0** | | **7** |

**MESLEKİ FORMASYON DERSLERİ (MF)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Yetişkin Din Eğitimi II | 2 | 0 | | 2 |
| | Din Hizmetlerinde İletişim ve Halkla İlişkiler | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **4** | **0** | | **4** |

**MESLEKİ SEÇMELİ DERSLER (MS)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Osmanlı Paleografyası Metinleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Çağımız Türk ve İslam Ülkeleri Tarih ve Coğrafyası | 2 | 0 | | 2 |
| | Hüsn-i Hat III | 2 | 0 | | 2 |
| | Ebru III | 2 | 0 | | 2 |
| | Dini Musiki III | 2 | 0 | | 2 |
| | Günümüz Tefsir Problemleri | 2 | 0 | | 2 |
| | İslam Hukuk Metinleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Kelam Metinleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Günümüz İnanç Problemleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Sosyal Değişme ve Din | 2 | 0 | | 2 |
| | Araştırma Teknikleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Bilgisayar ve İnternet I | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **24** | **0** | | **24** |
| | Din Görevliliği Uygulaması I | 0 | 4 | | 2 |
| | Bitirme Ödevi | | | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **0** | **4** | | **4** |

| OZ | MZ | MF | MS | TK | |
|---|---|---|---|---|---|
| - | 7 | 4 | 6 | 17 | |

**U.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ**
**KREDİLİ SİSTEM DERS PLANI**
**DİN HİZMETLERİ BÖLÜMÜ**
**VIII. YARIYIL**

**ORTAK ZORUNLU DERSLER (OZ)**

| KODU | DERSİN ADI | T | U | | K |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |

**MESLEKİ ZORUNLU DERSLER (MZ)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | İslâm Hukuku II | 3 | 0 | | 3 |
| | Çağımız İslâm Mezhepleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Tasavvuf Tarihi ve Felsefesi | 2 | 0 | | 2 |
| | Din Felsefesi | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **9** | **0** | | **9** |

**MESLEKİ FORMASYON DERSLERİ (MF)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | |

**MESLEKİ SEÇMELİ DERSLER (MS)**

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Epigrafi | 2 | 0 | | 2 |
| | Hüsn-i Hat IV | 2 | 0 | | 2 |
| | Ebru IV | 2 | 0 | | 2 |
| | Dini Musiki IV | 2 | 0 | | 2 |
| | Din Hizmetlerinde Yönetim ve Denetim | 2 | 0 | | 2 |
| | Kur'an Terceme Teknikleri | 2 | 0 | | 2 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Günümüz Fıkıh Problemleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Günümüz İslam Dünyasında Dini Akımlar | 2 | 0 | | 2 |
| | Günümüz Tasavvuf Hareketleri | 2 | 0 | | 2 |
| | Çevre ve Din | 2 | 0 | | 2 |
| | Bilgisayar ve İnternet II | 2 | 0 | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **22** | **0** | | **22** |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Din Görevliliği Uygulaması II | 0 | 4 | | 2 |
| | Bitirme Ödevi | | | | 2 |
| | **Toplam Saat :** | **0** | **4** | | **4** |

| OZ | MZ | MF | MS | TK | |
|---|---|---|---|---|---|
| - | 9 | - | 8 | 17 | |

**Mezuniyet İçin Gerekli en az kredi sınır *(130)* kredi-saattir.**

| GENEL TOPLAM | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| OZ | MZ | % | MF | % | MS | % |
| 8 | 84 | % 64,6 | 20 | % 15,4 | 26 | % 20 |